

Τράπεζα θεμάτων Αρχές Φιλοσοφίας Β' Λυκείου

ΓΗ_Β_ΦΙΛ_0_19885

263ο

ΟΜΑΔΑ Α**ΘΕΜΑ Α1**

1α. Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως προς την ορθότητά τους, γράφοντας τη λέξη «σωστό» ή «λάθος» δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

(μονάδες 10)

1. Η αριστοτελική λογική ασχολείται με όλων των ειδών τις προτάσεις και όχι μόνο με αυτές που δηλώνουν γνώμες ή πεποιθήσεις, τις αποφαντικές ή δηλωτικές. **Λάθος**
2. Σύμφωνα με τον Καντ είναι σωστότερο να λέμε ότι μαθαίνουμε «πώς να φιλοσοφούμε» και όχι να μαθαίνουμε ένα έτοιμο «σώμα» φιλοσοφικών αντιλήψεων και θεωριών. **Σωστό**
3. Η φιλοσοφία γυρνά και ξαναγυρνά σε ερωτήματα που έχουν απαντηθεί ικανοποιητικά στο παρελθόν. **Λάθος**
4. Οι σύγχρονες ρατσιστικές και εθνικιστικές αντιλήψεις συνιστούν χαρακτηριστικές εκφάνσεις της φασιστικής ιδεολογίας. **Σωστό**
5. Για να είναι ένα λογικό επιχείρημα έγκυρο αρκεί μόνον οι προκείμενες να είναι αληθείς προτάσεις. **Λάθος**

1β. Να αποδώσετε το φιλοσοφικό περιεχόμενο των όρων: καθολικές έννοιες, ντετερμινισμός (αιτιοκρατία), εμπειρισμός.

(μονάδες 15)

καθολικές έννοιες: Εκτός από τις έννοιες που δηλώνουν ένα σύνολο ίδιων πραγμάτων (π.χ. «βιβλίο»), έχουμε και έννοιες που δηλώνουν χαρακτηριστικά πραγμάτων. Ο Πλάτωνας διακρίνει τον κόσμο των αισθήσεων και τον κόσμο των ιδεών που με βάση αυτόν προσπαθεί να βρει την καθαρή ουσία. Οι ιδέες προσεγγίζονται μόνο με το νου και είναι αιώνιες, προϋπάρχουν και αποτελούν τις καθарές ουσίες. Διάφορα αντικείμενα έχουν κάποια ιδιότητα. Η ιδιότητα έχει διάφορες διαβαθμίσεις, για παράδειγμα κάποια αντικείμενα μπορεί να είναι περισσότερο ή λιγότερο λευκά, κάποιοι άνθρωποι είναι περισσότερο ή λιγότερο δίκαιοι. Τα αντικείμενα αλλάζουν όμως η ιδιότητα (λευκό/δικαιοσύνη) μένει πάντα ίδια και αποτελεί την καθαρή ουσία. Όμως η καθαρή ουσία για τον Πλάτωνα προσεγγίζεται μόνο με το νου.

Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη οι καθολικές έννοιες δεν είναι πράγματα ξεχωριστά

από τα φυσικά φαινόμενα αλλά προκύπτουν από αυτά μέσω της νοητικής αφαίρεσης των επιμέρους ιδιοτήτων τους και τις διατυπώνει ως έννοιες που έχουν καθολική εμβέλεια. Σχηματίζουμε δηλαδή στο νου μας την καθολική έννοια της λευκότητας, όταν δηλαδή από διάφορα λευκά αντικείμενα αφαιρέσουμε όλες τις άλλες ιδιότητες και κρατήσουμε μόνο την ιδιότητα του λευκού. Οι έννοιες αυτές που αποτυπώνουν γενικές ιδιότητες (λευκό/δικαιοσύνη) λόγω της γενικότητά τους προσδίδουν στα πράγματα νόημα αναγνωρίσιμο από όλους.

Ο **ντετερμινισμός ή, αλλιώς, αιτιοκρατία** υποστηρίζει ότι όλα τα συμβάντα στον κόσμο μας καθορίζονται αυστηρά από προηγούμενα συμβάντα, σύμφωνα με κάποιους (φυσικούς, βιολογικούς, ψυχολογικούς, κοινωνικούς, ιστορικούς ή άλλους) αιτιακούς νόμους, και ότι οι πράξεις μας δεν αποτελούν εξαίρεση.

εμπειρισμός Κατά τους εμπειριστές η γνώση μας για τον κόσμο προέρχεται κυρίως ή και αποκλειστικά από τις αισθήσεις. Η αφετηρία της συνίσταται στην καταχώριση, την αποτύπωση στον νου, μέσα από την αισθητηριακή αντίληψη, των «στοιχειωδών δεδομένων» του κόσμου που μας περιβάλλει.

ΘΕΜΑ Α2

2α. Ωφελισμός: να εξηγήσετε τη διαφορά σημασίας που έχει η συγκεκριμένη λέξη α) στην καθημερινή μας ζωή και β) στον χώρο της ηθικής φιλοσοφίας.

(μονάδες 12)

A) Ο Ωφελισμός στην καθημερινή μας ζωή σημαίνει την εγωιστική επιδίωξη του προσωπικού συμφέροντος του καθενός. Ο άνθρωπος σύμφωνα με αυτή τη σημασία ενδιαφέρεται μόνο για το ατομικό του συμφέρον και την πραγματοποίηση των προσωπικών του στόχων, αδιαφορώντας για τους συνανθρώπους του.

B) Στο χώρο της ηθικής φιλοσοφίας η σημασία είναι αρκετά διαφορετική, ο ωφελισμός, είναι η θεωρία που υποδεικνύει όχι το προσωπικό όφελος αλλά το συλλογικό, αποτελέσματα των πράξεων πρέπει να είναι η ικανοποίηση των αναγκών των πολλών. Πρεσβεύει ότι ο σκοπός των πράξεών μας πρέπει να είναι η μεγαλύτερη κατά το δυνατόν ωφέλεια για το μεγαλύτερο κατά το δυνατόν αριθμό ανθρώπων, ενώ δεν είναι ηθικά ορθή η πράξη που οδηγεί στις χειρότερες συνέπειες για το σύνολο.

2β. Κατά τον Αριστοτέλη «μόνο με την κατανόηση της φύσης της αρετής υπάρχει ελπίδα να διακρίνουμε καλύτερα την ουσία της ευδαιμονίας». Κατά πόσο θεωρείτε επίκαιρη τη συγκεκριμένη διατύπωση; Να τεκμηριώσετε σύντομα την απάντησή σας.

(μονάδες 13)

Μπορούμε να διακρίνουμε την επικαιρότητα της διατύπωσης στην προσπάθεια του σύγχρονου ανθρώπου να επιδιώξει την ευτυχία. Στην καθημερινή ζωή το άτομο καταγίνεται με διάφορες δραστηριότητες, οι οποίες πιστεύει ότι θα τον οδηγήσουν στην ευτυχία, όπως η σύναψη επιφανειακών σχέσεων, η απόκτηση υλικών αγαθών, η επίτευξη των στόχων του χρησιμοποιώντας ως μέσα τους συνανθρώπους του. Όμως αυτές οι ενέργειες τον απομακρύνουν από την ουσιαστική ευτυχία. Για να την επίτευξή της είναι αναγκαίο να καλλιεργήσει την ηθική αρετή με προσπάθεια και κατάλληλη εκπαίδευση, ώστε να μπορεί να επιλέγει το ηθικά ορθό για τον ίδιο αλλά και το σύνολο. Την ευδαιμονία μπορεί να την πλησιάσει όταν βοηθάει το σύνολο με τις ηθικές πράξεις του, τότε νιώθει πληρότητα και ικανοποίηση.

Στις σύγχρονες πολιτείες όμως χρειάζεται μεγάλη προσπάθεια για να καλλιεργηθούν οι αρετές, στις οποίες είναι τελείως διαφορετικές οι συνθήκες ζωής και έχει χαθεί το κοινό, ηθικό και συλλογικό ήθος. Όσο όμως ο άνθρωπος απομακρύνεται από τις ηθικές αρετές, προκαλεί δυστυχία στους γύρω του, νιώθει και ο ίδιος δυστυχισμένος και ατελής. Γι'αυτό είναι σημαντικό να καλλιεργήσει την προσωπικότητά του και να ενεργοποιήσει τις δυνατότητες του για το κοινό καλό. Εξάλλου η προσφορά απέναντι στο συνάνθρωπο και το περιβάλλον του είναι αυτή που θα τον οδηγήσει στην ουσιαστική ευτυχία.

Επιμέλεια: Μαρία Φυλακτού